

TIONCHAIR AGUS TRUAILLIÚ

Gníomhaíocht TT03

Téama

Gníomhaíocht ranga (GR). Pléann na daltaí na tionchair a bhaineann le bheith ag dó breoslaí iontaise agus déanann siad iniúchadh ar na héifeachtaí a bhíonn ag báisteach aigéadach ar ithir agus ar phlandaí.

Cuspóirí

Tuiscint a fháil ar cad is báisteach aigéadach ann, conas a dhéantar í agus cad iad na héifeachtaí a bhíonn aici, trí thastálacha a dhéanann na daltaí iad féin.

Snáitheanna Curaclaim

OSIE, Eolaíocht agus Tíreolaíocht - Feasacht agus cúram imshaoil

OSIE, Eolaíocht - Eolaíocht agus an t-imshaoil, Plandaí agus ainmhithe, Próisis saoil

OSIE, Tíreolaíocht - Imshaoil dhaonna; Carraigeacha agus ithreacha; Ithreacha

OSPS - Mé féin agus an domhan mór; Feasacht imshaoil

Scileanna

Ag ceistiú, ag breathnú, ag tuar, ag clárú agus ag meas

Am

20 nóiméad ag cur i láthair; 30 nóiméad ag iniúchadh

Nascadh le Scoileanna Glasa

Na tionchair a bhaineann le bheith ag dó breoslaí iontaise i dtimpeallacht na scoile.

Deatach ar fud na háite! AG INIÚCHADH BÁISTEACH AIGÉADACH

CAD A THEASTÓIDH UAIT

- Ceithre bhuidéal plaisteacha 1 lítear (nó 4 thráidire plaisteacha a úsáidtear le torthaí nó glasraí a phacáil)
- Ithir nó múiríní a bheadh i bpotáí
- Fínéagra
- Uisce
- Buidéal gloine 0.75 lítear
- Síolta biolair

CAD A DHÉANFAIDH TÚ

- 1 Ag baint úsáide as an léaráid atá faoi iamh, mínigh don rang conas a dhéantar báisteach aigéadach.
- 2 Úsáidtear breoslaí iontaise mar ola, gual agus gás le stáisiúin chumhachta a théamh. Nuair a dhóitear na breoslaí sin scaoileann siad gáis amach san atmaisféar. Dé-ocsaíd charbóin a thugtar ar cheann de na gáis

sin, ceann de na príomhchúiseanna a bhíonn le hathrú aeráide tríd an iarmhairt cheaptha teasa (féach an pacáiste Acmhainní Nádúrtha). Tarlaíonn truailliú tromchúiseach freisin mar gheall ar dhé-ocsaíd sulfair ach is éifeachtaí áitiúla agus láithreacha a bhíonn leo sin seachas athrú aeráide fadthéarmach.

TIONCHAIR AGUS TRUAILLIÚ

Gníomhaíocht TT03

ar leanúint →

Nuair a mheascann an gás sin le huisce san aer déantar aigéad sulfarach, a thiteann mar 'bháisteach aigéadach'.

- 3 Déanann báisteach aigéadach damáiste do sheanfhoirgnimh stairiúla, agus caitheann na clocha dá barr. Tá damáiste ollmhór déanta ag báisteach aigéadach d'fhoraoisí, do lochanna agus d'aibhneacha ar fud na hEorpa.
- 4 Déanfaidh an rang iniúchadh ar conas a chuireann báisteach aigéadach isteach ar ithreacha agus ar phlandaí.
- 5 Bain an tóin de gach ceann de na buidéal phlaisteacha aonlítear le ceithre phota a dhéanamh agus gach ceann acu 6cm ar domhain (ceangal aige seo leis an bpacáiste ar dhramhaíl agus an smaoineamh a bhaineann le hathúsáid chruthaitheach a bhaint as ábhair dhramhaíola).
- 6 Cuir 2-4cm ithir nó múirín i ngach pota. Cuir lipéad ar phota amháin 'Pota A': ithir aigéadach agus gnáthbháisteach' agus ar phota eile cuir 'Pota B: gnáthithir agus gnáthbháisteach'.
- 7 Déan tuaslagán fínéagra le huisce leis an mbáisteach aigéadach a spreagadh trí 3 taespúnóg (15ml) fínéagra a chur isteach i mbuidéal 0.75 lítear a bheidh glan (buidéal gloine ab fhearr) agus é a

líonadh go barr le huisce ó sconna. Is aigéad difriúil é seo ón aigéad a fhaightear i mbáisteach aigéadach, ach beidh na héifeachtaí céanna leis.

- 8 Ar an Déardaoin agus an Aoine, cuir uisce ar Phota A leis an meascán aigéadach agus cuir uisce ar Phota B leis an uisce ón sconna (ciallaíonn sé sin go mbeidh na potaí fágtha thar an deireadh seachtaine gan aon uisce a chur orthu).
- 9 Cuir lipéad ar na potaí a bheidh fágtha 'Pota C: gnáthithir agus báisteach aigéadach' agus Pota D: gnáthithir agus gnáthbháisteach'.
- 10 Ar an Luan dár gcionn, cuir thart ar 20 síolta biolair ar bharr na hithreach i ngach ceann de na potaí. Cuir uisce ón sconna ar Photaí A, B agus D agus cuir an tuaslagán aigéadach ar Phota C.
- 11 Iarr ar an rang tuar a dhéanamh maidir le cad a cheapann siad a tharlóidh agus a gcuid tuartha a chlárú sa tábla thíos.
- 12 Lean ort ag cur uisce ón sconna ar Photaí A, B agus D agus an tuaslagán aigéadach i bPota C ar feadh na chéad ceithre lá eile. Is leor beagán uisce a chur orthu uair sa lá.
- 13 Ag deireadh na seachtaine féadfaidh daltaí a gcuid tuartha a sheiceáil agus an tábla a líonadh isteach.

- 14 Féadfar na torthaí a phlé agus míniúcháin a líonadh isteach sa tábla.

Ceisteanna

- 1 Cén éifeacht a bhíonn ag an tuaslagán aigéadach ar na síolta biolair?
2. An gceapann tú go dtarlaíonn rud éigin mar sin inár n-imshaol mar thoradh ar bháisteach aigéadach? Mínigh cén fáth.

Ar aghaidh leat

- 1 Mar ghníomh ina dhiaidh sin, d'fhéadfadh daltaí samplaí d'uisce báistí a bhailiú agus pH na samplaí sin a chinneadh ag úsáid stiallacha pH (ar fáil ó sholathróirí eolaíochta na scoile). An bhfuil aigéad sa bháisteach i do cheantar?

TIONCHAIR AGUS TRUAILLIÚ

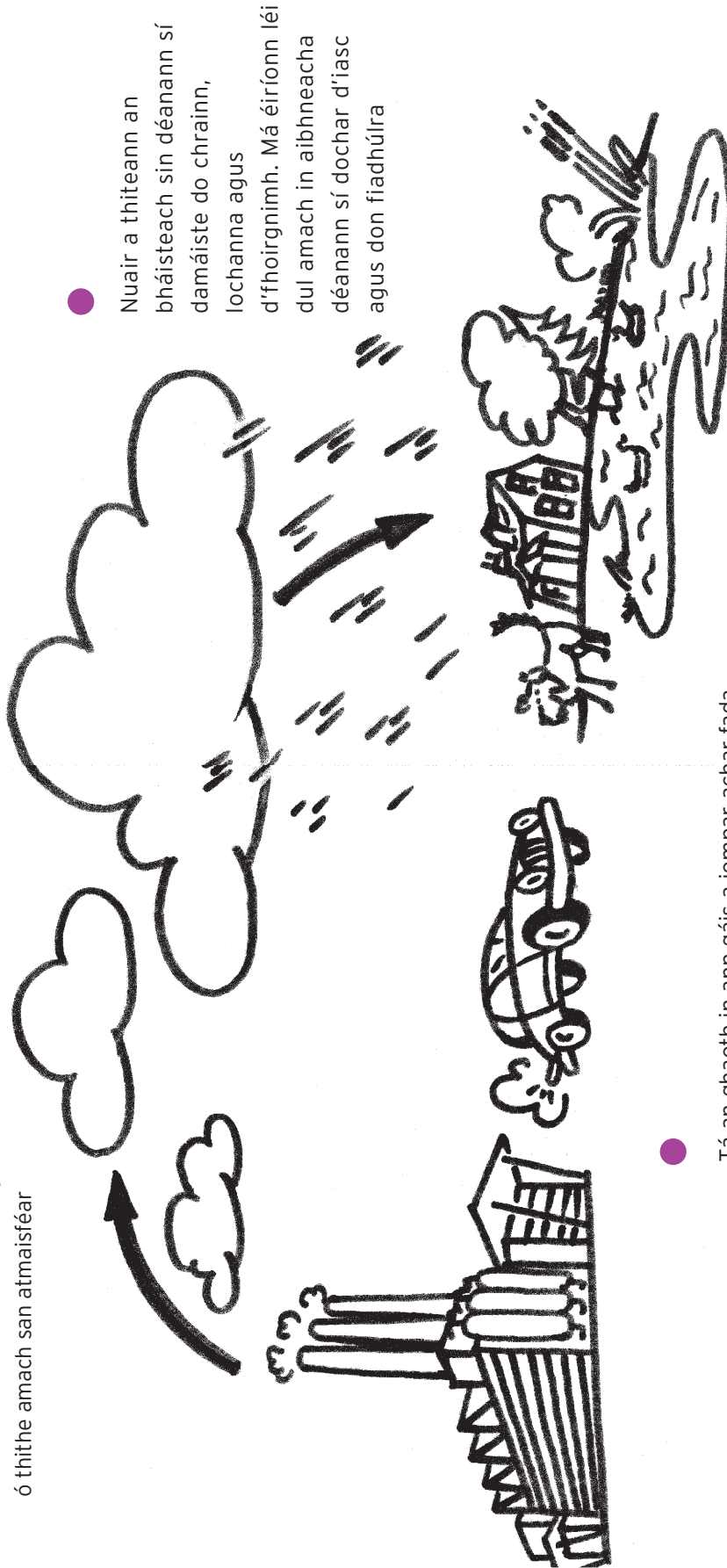
Gníomhaíocht TT03

ar leanúint →

LÉARÁID AR BHÁISTEACH AIGÉADACH

Meascann na gáis le huisce san aer agus déantar aigéad lag a thiteann mar bháisteach

Téann gáis ó stáisiúin chumhachta, ó mhonarchana, ó charranna agus ó thithe amach san atmaisféar

Nuair a thiteann an bháisteach sin déanann sí damáiste do chrainn, lochanna agus d'fhoirgnimh. Má éiríonn léi dul amach in aibhneacha déanann sí dochar d'iasc agus don fiadhúira

Tá an ghaoth in ann gáis a iompar achar fada, mar sin má dhóitear breoslaí iontaise i dtír amháin titfidh báisteach aigéadach i dtír eile

TIONCHAIR AGUS TRUAILLIÚ

Gníomhaíocht TT03

AG INIÚCHADH BÁISTEACH AIGÉADACH

Potái	Tuartha	Torthaí	Plé – Cad chuige?
Pota A: ithir aigéadach agus gnáthbháisteach			
Pota B: gnáthithir agus gnáthbháisteach			
Pota C: gnáthithir agus báisteach aigéadach			
Pota D: gnáthithir agus gnáthbháisteach			